

Čestina uporabe psihodijagnostičkih sredstava kliničkih psihologa u Republici Hrvatskoj 2020. godine

Krunoslav Matešić¹, Andreja Bogdan²

¹ Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Ivana Lučića 3, 10 000 Zagreb

² Hrvatska psihološka komora, Selska cesta 90A, 10 000 Zagreb

Sažetak: U članku se obrađuju podaci o primjeni psihodijagnostičkih sredstava kliničkih psihologa u Republici Hrvatskoj koji su prikupljeni u sklopu međunarodnog istraživanja koje je organizirao Board of Assessment EFPA-e 2020. godine. Anketa je bila poslana internetski na 3669 adresa članova/ica Hrvatske psihološke komore. Odgovorilo je 9 kolega i 118 kolegica kliničkih psihologa/inja. U 9 slučajeva nije bio naveden ni jedan test pa je u završnu obradu ušlo 118 cjelovitih odgovora. Ovo je treće anketiranje na istu temu u kojemu su sudjelovali i hrvatski psiholozi pa je učinjena i djelomična usporedba s rezultatima najčešće korištenih testova iz prethodnih dvaju istraživanja. U članku se dotiču i neka pitanja o uporabi psihodijagnostičkih sredstava u Republici Hrvatskoj.

Ključne riječi: psihodijagnostička sredstva, klinički psiholozi, uporaba psiholoških testova, EFPA- Povjerenstvo za procjenu

Uvod

Od početka djelovanja Europske federacije profesionalnih psiholoških udruga (European Federation of Professional Psychological Associations - EFPPA) nacionalni delegati su organizirani u radne skupine koje se bave bitnim pitanjima struke. Jedno od prvih i aktivnijih tijela bilo je *Task Forces on Tests and Testing*, utemeljeno na kongresu EFPPA-e u Ateni 1995. godine. Kako i sam naziv govori, tu se raspravljalo o problemima testova i postupaka testiranja te o nastojanjima da se to sve skupa unaprijedi

u zemljama članicama. Hrvatsko psihološko društvo primljeno je u EFPPA-u na kongresu u Dublinu 1997. godine (Matešić, 1998). Godine 1999. za vrijeme EFPPA-inog kongresa u Rimu, *Task Forces on Tests and Testing* (Matešić, 2000) transformirano je u *Standing Committee for Test and Testing* (Stalno povjerenstvo za testove i testiranje) (Bartram, 2011) da bi 2011. godine bilo preimenovano u *Board of Assessment* (Povjerenstvo za procjenu). Sama EFPPA je 2001. preimenovana u EFPA (European Federation of Psychological Association /Europska federacija psiholoških udruga) (BoA, 2021).

Standing Commitee on Tests and Testing organizirao je 1999. anketu o nekim aktualnim problemima testova i postupaka testiranja. Anketiranje je ponavljano, drugi put 2009., i treći put 2020.

U prvom ispitivanju, provedenom 1999., sudjelovali su psiholozi iz šest europskih zemalja (Tablica 1). U drugom i trećem sudjelovali su i psiholozi izvan Europe (Tablica 2 i Tablica 3).

Tablica 1. Popis zemalja u EFPPA anketiranju 1999. godine (Matešić, 1999)

Belgija
Engleska
Hrvatska
Nizozemska
Slovenija
Španjolska

U prvom anketiranju koje je provedeno u svibnju 1999. anketa anonimnog tipa bila je poslana svim članovima Hrvatskog psihološkog društva (HPD). Uz 1228 poštom poslanih upitnika bila je priložena omotnica s plaćenim odgovorom. Do sredine lipnja iste godine vraćeno je 218 (17,8%) cjelovito popunjenih upitnika.

Dobiveni rezultati obrađeni su i objavljeni u Hrvatskoj (Matešić, 1999), a bili su uključeni i u ukupno izvješće (Muniz i dr., 2001).

Drugo anketiranje početno je bilo provedeno 2009. u 17 zemalja, međutim 2010. u ovu akciju su se uključile još tri zemlje, da bi na kraju 2011. bili prihvaćeni podaci i iz dodatnih devet zemalja, uključujući i neke izvaneuropske zemlje (Tablica 2). Rezultati su objavljeni u dva vrlo opširna članka, u prvom su bili analizirani odgovori iz 2009. i 2010. (Evers i dr., 2012), a u drugom je bilo obuhvaćeno svih 29 zemalja (Evers i dr., 2017). Za

zadnje anketiranje, koje je provedeno 2020., do sada su prikupljeni podaci za 20 zemalja (Tablica 3), završno izvješće se još priprema (Schallmoser, 2021).

Tablica 2. - Popis zemalja u anketiranjima 2009. – 2011. (Evers i dr., 2017)

Austrija
Belgija
Brazil
Bugarska
Češka
Danska
Grčka
Hrvatska
Indonezija
Italija
Izrael
Latvija
Libanon
Litva
Kina
Mađarska
Nigerija
Nizozemska
Norveška
Novi Zeland
Njemačka
Poljska
Rumunjska
Slovačka
Slovenija
Španjolska
Švedska
Turska
Ujedinjeno Kraljevstvo

Tablica 3. Popis zemalja u anketiranju 2020. godine (Schallmoser, 2021)

Austrija
Belgija
Brazil
Cipar
Češka Republika
Hrvatska
Italija
Libanon
Litva
Nizozemska
Njemačka
Norveška
Poljska
Rumunjska
Slovačka
Slovenija
Španjolska
Turska
Ukrajina
Ujedinjeno Kraljevstvo

U drugom ispitivanju, organiziranom 2009., u pojedinim zemljama je već tada bilo provođeno internetsko anketiranje, zatim bilo je zemalja s «miješanim» pristupom, dio anketnih upitnika bio je poslan poštom, dok je dio odgovora prikupljan internetski. Dodatno, u nekim zemljama anketni upitnici su se dijelili na konferencijama i kongresima. Mi smo 2009. ponovno poslali poštanskim putem 1700 tiskanih anketnih upitnika, ponovno s omotnicom s plaćenim odgovorom. Vraćeno ih je 327 (19,23%) (Matešić, 2012).

Na sastanku Povjerenstva za procjenu (BoA), koja je održana 24. studenoga 2019. u Zagrebu putem aplikacije Zoom, preporučeno je da se, bez obzira na to što je član EFPA-e Hrvatsko psihološko društvo, a ne Hrvatska psihološka komora (HPK), omogući anketiranje i članova HPK kako bi se prikupilo što više mišljenja.

Zakon o psihološkoj djelatnosti (NN 47/2003) omogućio je osnivanje Hrvatske psihološke komore (HPK), čime je psihološka djelatnost postala regulirana profesijom. Od samog ustrojavanja Komore osnovano je Povjerenstvo za psihodijagnostička sredstva (PDS), a Pravilnik o psihodijagnostičkim sredstvima usvojen je 2005.

Kategorizacija psihodijagnostičkih sredstava

Kategorizaciju psihodijagnostičkih sredstava u svjetskim razmjerima pokrenula je početkom 1950-ih Američka psihološka udruga. Glavni razlog za kategorizaciju testova uočen je u potrebi da pacijenti/klijenti pri testiranjima budu zaštićeni od osoba nedovoljno obrazovanih za tumačenje rezultata testiranja. Tako je postupno razvijan »A-B-C model« podjele psiholoških testova, kako se to danas radno zove. Pri usuglašavanju članaka prvog Zakona o psihološkoj djelatnosti (NN, 47/2003), postojali su otpori da se uvede naziv «psihodijagnostička sredstva», odnosno postojala su mišljenja da se ostavi rodni pojam «psihologijski testovi». Međutim, pokojni kolega prof. dr. sc. Alija Kulenović, pročelnik Katedre za psihometriju na Odsjeku za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, koji se jako uključio u oblikovanje zakonskih odredbi i netom završio prijevod Pedagoških i psiholoških standarda u testiranju (Komisija za, izradu ..., 1999), uspio se izboriti za naziv «psihodijagnostička sredstva».

Članak 25. prvog Zakona o psihološkoj djelatnosti (NN 47/2003) omogućio je kategorizaciju psihodijagnostičkih sredstava od strane Hrvatske psihološke komore (Katalog, 2021, Matešić, 2017). Prema članku 4. Pravilnika o psihodijagnostičkim sredstvima u kategoriji označenoj s »A« su psihodijagnostička sredstva koja s obzirom na svoju temeljnu djelatnost upotrebljavaju i drugi stručnjaci (npr. logopedi, psihijatri, neurolozi i drugi doktori medicine, pedagozi, defektolozi, socijalni radnici). U članku 5. istog pravilnika navodi se da kategorija označena s »B« obuhvaća psihodijagnostička sredstva koja upotrebljavaju isključivo psiholozi, a za koja nije nužna dodatna izobrazba. U članku 6., koji ima četiri stavka navedeni su kriteriji za uporabu »C« kategorije psihodijagnostičkih sredstava, koja su proceduralno i interpretativno najsloženiji instrumenti i postupci (npr. pojedini multidimenzionalni inventari ličnosti, individualni testovi inteligencije i projekтивne tehnike) koji se upotrebljavaju u psihodijagnostičke i prognostičke svrhe. Psihodijagnostička sredstva iz kategorije »C« smiju upotrebljavati samo psiholozi s dodatnom izobrazbom. Psiholozi nakon pohađanja edukacije dobivaju posebno uvjerenje za koje suglasnost daje Komora i tada mogu upotrebljavati odgovarajuća psihodijagnostička sredstva. Komora sustavno prati programe izobrazbe i njihovo izvođenje.

U Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o psihološkoj djelatnosti (NN 18/2022) to nije stornirao. Treba spomenuti, naravno, da je i u vrijeme bivše Jugoslavije Zavod za produktivnost dela, kao glavni izdavač psiholoških testova koje su koristili psiholozi u Hrvatskoj, izvan hrvatske Službe profesionalne orijentacije, imao elemente podjele upitnika polazeći od prava na njihovu uporabu. Podjela se osnivala na preuzetoj kategorizaciji njemačkog izdavača originalnih upitnika.

Katalog psihodijagnostičkih sredstava nadopunjavao se tijekom proteklih godina, a objavljen je na mrežnoj stranici Hrvatske psihološke komore (Katalog, 2021).

Provedba ankete 2020.

U razdoblju od 24. lipnja do 7. srpnja 2020., anketa je bila upućena na 3669 adresa e-pošte iz adresara Hrvatske psihološke komore. U ukupnom uzorku bilo je 3227 kolegica (88%) i 442 kolege (12%). Uz 89 neisporučenih mailova, stiglo je ukupno 565 potpunih odgovora, od 58 kolega (10,27%) i 507 kolegica (89,73%).

U anketi su bila ponuđena sljedeća područja rada: 1) klinička/zdravstvena psihologija, 2) školska psihologija, 3) industrijska/organizacijska psihologija i 4) ostalo.

Slijedi izvještaj samo za kliničke psihologe/inje.

U skladu s prethodnim izvješćima o rezultatima uporabe testova u pojedinim primijenjenim područjima psihologije (Matešić, 2010, 2016), u ovom članku dajemo pregled uporabe psihodijagnostičkih sredstava naših kolegica i kolega koji su se u EFPA-inoj anketi 2020. izjasnili kao »klinički/zdravstveni psiholozi«. Stigli su odgovori 9 muškaraca i 118 žena, pri čemu devetero njih nije navelo ni jedan test, tako da je obrađeno 118 cjelovitih anketnih upitnika.

Na zahtjev da navedu nazive triju testova koje najčešće koriste u svom radu, u 118 odgovora bili su navedeni nazivi 369, što se svelo na 54 instrumenta (Prilog 1). Određeni broj iskaza tipa »provodim intervju«, »tražim anamnestičke podatke« i slično nije uzeto u obradu. Prosječna dob respondenata/ica ($N = 118$) bila je $M = 42,47$; $SD = 11,25$. Podaci o deset najčešće korištenih psihodijagnostičkih sredstava u 2020. rangirani su u Tablici 4.

Tablica 4. Rang-lista 10 testova koje su najčešće rabili psiholozi zaposleni u području kliničke/zdravstvene psihologije u Republici Hrvatskoj 2020. godine (N = 118)

1.	MMPI-2, MMPI-A, MMPI-RF	43
2.	Wechslerov test inteligencije za djecu (WISC, WISC-IV-HR)	36
3.	Bender vizualno-motorički geštalt test	35
4.	Ravenove progresivne matrice (SPM, CPM)	22
5.	Inventar za ispitivanje ličnosti (PAI)	22
6.	Eysenckov upitnik ličnosti (EPQ, EPQ, Jr)	21
7.	Revidirana serija beta (RSB)	14
8.	Kognitivni neverbalni test (KNT)	14
9.	Profilni indeks emocija (PIE)	13
10.	Wartegov test crteža	13

Samo za informaciju, u anketiranju koje smo proveli 2009., deset najčešće korištenih testova navedeno je u Tablici 5.

Tablica 5. Rang-lista 10 testova koje su najčešće rabili psiholozi zaposleni u području kliničke psihologije u RH 2009. godine (N = 85) (Matešić, 2016)

1.	MMPI/MMPI-2/MMPI-201/MMPI-A	72
2.	Bender vizualno-motorički geštalt test	26
3.	Wechslerov test inteligencije za djecu (WISC)	22
4.	Indeks profila emocija (PIE)	18
5.	Ravenove progresivne matrice (RPM)	18
6.	Eysenckov upitnik ličnosti (EPQ)	14
7.	Wechsler-Bellevue/W-B-II	13
8.	Kognitivni neverbalni test (KNT)	11
9.	Revidirana serija beta (RSB)	8
10.	Razvojni test Čturić (RTČ)	7

Tablica 6. Rang-lista pet testova koje su najčešće rabili psiholozi zaposleni u području kliničke/zdravstvene psihologije u RH 1999. godine (N = 63) (Matešić, 1999)

1.	Minnesotin multifazični upitnik ličnosti (MMPI)	57
2.	Wechslerov test inteligencije za djecu (WISC)	57
3.	Bender vizualno-motorički geštalt test	41
4.	Ravenove progresivne matrice (SPM)	31
5.	Eysenckov upitnik ličnosti (EPQ)	19

U obradi ukupnih rezultata anketiranja koje je provedeno na inicijativu *Task forces on tests and testing 1999.*, odgovorilo je 218 članova i članica Hrvatskog psihološkog društva, a njih 63 izjasnilo se da su «klinički/zdravstveni» psiholozi. Njihovih pet najčešće korištenih psihodijagnostičkih sredstava navedeno je u Tablici 6.

Djelomična usporedba rezultata triju anketa

Uspoređivanje odgovora iz 1999., 2009. i 2020. metodološki ne bi bilo opravdano zbog nekoliko razloga. U prva dva anketiranja korišten je adresar Hrvatskog psihološkog društva, dok je u trećem slučaju upotrijebljen adresar Hrvatske psihološke komore. U prva dva anketiranja upitnici su bili poslani poštom, dok je ovo posljednje provedeno internetski. U skladu s preporukama voditelja prvih dviju akcija, anketom nisu bili obuhvaćeni visokoškolski nastavnici, psiholozi u istraživačkim centrima i umirovljenici. Cilj je bio prikupiti podatke od psihologa koji rade u praksi.

Pri donošenju obaju naših zakona o psihološkoj djelatnosti, o problemu obveznog uclanjanja u Komoru vođene su žustre rasprave.

Dio visokoškolskih i sveučilišnih nastavnika odbijao je, i uspio odbiti, uclanjanje u HPK, uz tvrdnje da je to cehovska udruga za zaštitu psihologa u praksi te da oni ni ne rade s ljudima u smislu pojašnjenja psihologije koje je navedeno u službenom Rječniku Američke psihološke udruge da je *psihologija znanost i struka* ('Psychology is science and profession') (VanDen Boss, 2016). Međutim, dio njih je ipak uclanjen u Komoru, tako da u anketiranju provedenom 2020. nije bilo moguće nikakvo ograničavanje adresara. Iz popisa članova Komore, koji je javno dostupan (Članovi Komore, 2021), prepoznajemo da u članstvu ima i umirovljenika. Naravno da su oni bili isključeni iz obrade ako su se deklarirali kao umirovljenici, ali poznato nam je da dio umirovljenika i dalje radi, većinom honorarno, u nizu privatnih (poli)klinika, i ne znamo jesu li se opredijelili za kategoriju «kliničke/zdravstvene» prakse.

U pristiglim odgovorima najviše se primjedbi odnosilo na kategorizaciju psihodijagnostičkih sredstava. Dio anketiranih ne prihvaća da se za uporabu najsloženijih psihodijagnostičkih sredstava mora ići na dodatnu poduku. Ni u jednoj zemlji svijeta ne postoje studijski programi kojima bi se u (do) diplomskoj nastavi obrazovali psiholozi za primjenu otprilike 50-ak najsloženijih psiho-

metrijski evaluiranih psihodijagnostičkih postupaka koliko ih, procjenjujemo, globalno postoji. U kategorizaciji psihodijagnostičkih sredstava HPK to su oni iz »C« skupine. Dodatni je problem što napraviti u slučaju novih postupaka koji se objavljuju nakon diplome. Što učiniti s testovima koji imaju evolucijske iskorake kao što je to bio slučaj s oblikom WISC-a-IV u odnosu na WISC-III. Dotadašnji, gotovo tradicionalni neverbalni i verbalni IQ koji su postojali u izdanjima WISC-a od Oblika I. do Oblika III., u četvrtom su izdanju razloženi na indekse. Prijevodi i adaptacije testova nisu vlasništvo lokalnih izdavača koji su ih prilagodili nacionalnim uvjetima! Oni su i dalje vlasništvo izdavača originalnih instrumenata koji uvjetuju načine njihova korištenja. Izdavači originalnih sredstava poštuju pravila propisana unutar pojedine zemlje, ali se istodobno pridržavaju i niza svojih standarda vezanih uz testove i postupke testiranja. Oni uglavnom počivaju na odredbama Američke psihološke udruge i nakladnici izvornih oblika psihodijagnostičkih sredstava paze da ne dođe do njihovih neovlaštenih uporaba.

Fakultetsko obrazovanje koje je pod društvenom kontrolom *formalni* je oblik obrazovanja.

U postojećim uvjetima, dodatno unaprjeđivanje znanja za primjenu psihodijagnostičkih sredstava svodi se na različite oblike *neformalnog* obrazovanja. Ono može biti različito organizirano, ali postoji u svim zemljama s imalo reguliranom psihološkom praksom. Postoje psihodijagnostička sredstva iz »C« kategorije, za koje predavači za krajnje korisnike moraju proći treninge, ponekad i višegodišnje, kod izdavača izvornih instrumenata. Premda je Zakonom propisana obveza da poslodavci moraju omogućiti daljnje stručno usavršavanje, pa tako i edukaciju iz primjene pojedinih psihodijagnostičkih sredstava, u praksi se ta obveza često ne poštuje pa dio psihologa po-

kušava primjenjivati PDS bez dodatno usvojenih vještina.

Informalno učenje obuhvaća razne oblike samoinicijativnog stjecanja znanja i vještina koje obuhvaćaju samoinicijativne ili spontane oblike obrazovanja, a koje se odvijaju u svakodnevnom životu, tj. na spontanoj, ponekad i nesvjesnoj, razini prijenosa znanja, stavova ili vještina (Rogić, 2017.). Budući da formalno, redovno obrazovanje nije dovoljno sveobuhvatno učenje o psihodijagnostičkim sredstvima koja se primjenjuju u praksi kolegice i kolege kada se nađu u realnom životu, često dobrohotno prihvaćaju iskustva onih koji su im to spremni prenijeti. Razmjena iskustava je poželjna, uz pretpostavku da su u pitanju valjana znanja. Pored takvih, ima na žalost i onih koja to nisu. Pokazatelj koji podržava ovu tvdnju je navođenje testa »Wechsler-Bellevue, Oblik II« u popisu korištenih testova (v. Prilog 1). Iako se ne mogu, barem teoretski jasno odrediti na koje od dva navedenog testa korisnici misle (Čeh, 1961, Wechslerjev test..., 1970), vrlo je velika vjerojatnost da se radi o »srpsko-hrvatskoj verziji« Wechsler-Bellevuevog testa inteligencije za odrasle osobe i omladinu, poznatog po skraćenici »W-B II«, koje je objavljivao Zavod za produktivnost dela iz Ljubljane, sve do kraja 1980-ih. Prema kojem je izvornom izdanju to priređeno, nije moguće zaključiti jer u popratnom »priručniku« naslov izvornika nije ni naveden (Wechslerjev test..., 1970, Wechslerov test..., 1980), a to nije učinjeno ni u slučaju dodatnog priručnika nazvanog »WB Wechslerjeva skla inteligentnosti za mladino in odrasle, Oblika II, Tabele ponderiranih ocen« (WB, 1979). Sigurno nije nitko više u radnom odnosu od onih koji su primjerak testa i pripadajuće listove za odgovore mogli kupiti od izdavača koji je privatiziran prije tridesetak godina i koji, u sklopu novoimenovane tvrtke, od tada taj »test« više ni ne distribuira (Matešić, 2009). Drugim riječima, izrada testnog materijala kao i sama primjena

W-B II posljedica je invalidnog informalnog obrazovanja. W-B II niti je niti može biti registriran u popisu psihodijagnostičkih sredstava Hrvatske psihološke komore, ne može biti PDS u bilo kakvim oblicima kliničkih pregleda, sudskih vještačenja itd. Usputno, korisnici ovog test očito nisu introjicirali da je testiranje zakonito provedeno samo pod uvjetom da se primjenjuju originalni listovi za odgovore.

Ovim se ne dovodi u pitanje razmjena iskustava pri pouci i interpretaciji podataka u slučajevima mogućeg valjanog informalnog učenja.

Hrvatsko psihološko društvo i Hrvatska psihološka komora učinili su napore da se psihologe dodatno upozori da rodni pojam psihologijskog testa obuhvaća dvije skupine postupaka: a) istraživačke instrumente i b) psihodijagnostička sredstva. Prvim zahvaćamo olinu, ali nije nam dopušteno kliničko dijagnosticiranje pojedinca, dok su drugi diferencijalno-klinički testovi koji su osnovica za donošenje individualnih dijagnoza (Očitovanje, 2014, Međunarodne smjernice..., 2002). Ovo razlikovanje se navodi i u Standardima za pedagoško i psihološko testiranje (Američko udruženje, 2006).

Istraživačkih instrumenata koji su navedeni da se 2020. koriste u našoj kliničkoj/zdravstvenoj praksi nema puno, ali ih ima (Prilog 1). Na žalost, iz dobivenih podataka nije moguće procijeniti jesu li oni korišteni u istraživačkim projektima, jesu li bili samo probirni (trijažni) testovi prije primjene diferencijalno-kliničkog instrumentarija ili su ipak bili sredstva za donošenje dijagnoza što bi bilo poželjno istražiti.

Zaključak

Zaključno, klinički psiholozi u RH najčešće koriste MMPI-2 i njegove inačice, te Bender gestalt test i WISC-IV-HR. Među prvih

deset testova su i neki drugi inventari ličnosti (kao npr. EPQ i PAI) te testovi za procjenu kognitivnih sposobnosti poput Ravenovih progresivnih matrica. U odnosu na ranije popise vidljiv je pomak s pojavom testova koji su adaptirani i standardizirani za našu populaciju.

Treba naglasiti da su rezultati svih triju do sada provedenih anketa dobiveni na prigodnim, nereprezentativnim uzorcima pa u skladu s navedenim i dobivene popise/rang liste treba uzimati s rezervom.

Literatura

- Američko udruženje za istraživanja u obrazovanju, Američko udruženje psihologa, Nacionalno vijeće za mjerenje u obrazovanju (2006). Standardi za pedagoško i psihološko testiranje. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Bartram, D. (2011). Contributions of the EFPA Standing Committee on Test and Testing to Standards and good practice. *European Psychologist*, 16(2), 149-159. DOI: 10.1027/1016-9040/a000093
- BoA [EFPA Board of Assessment] (2021). Dostupno na: EFPA - Assessment - Introduction
- Čeh, M. (1960). Wechsler-Bellevue skala inteligencije odraslih. I. i II. dio. Zagreb: Narodne novine.
- Članovi Komore (2021). Dostupno na: Članovi Komore (psiholoska-komora.hr)
- Evers, A.; McCormick, C. M.; Hawley, L. R.; Muñiz, J.; Balboni, Gi.; Bartram, D.; Boben, D.; Ege-land, J.; El-Hassan, K.; Fernández-Hermida, J. R.; Fine, S.; Frans, Ö.; Gintiliené, G.; Hagemester, C.; Halama, P.; Iliescu, D.; Jaworowska, A.; Jiménez, P.; Manthouli, M.; Matešić, K.; Michaelsen, L.; Mogaji, A.; Morley-Kirk, J.; Rózsa, S.; Rowlands, L.; Schittekatte, M.; Canan, S.; Suwartono, T.; Urbánek, T.; Wechsler, S.; Zelenevska, T.; Zanev, S.; Zhang, J. (2017). Testing practices and attitudes towards tests and testing: An international survey. *International Journal of Testing*, 17(2), 158-190. DOI: 10.1080/15305058.2016.1216434

- Evers, A., Muniz, J., Bartram, D., Boben, D., Ege-land, J., Fernandez-Hermida, J.R., Frans, O., Gintilene, G., Hagemester, C., Halama, P., Iliescu, D., Jaworowska, A., Jimenez, P., Manthouli, M., Matešić, K., Schittekatte, M., Canan Sumer, H. ; Urbanek, T., (2012) Testing Practices in the 21st Century - Developments and European Psychologists' Opinions. *European psychologist*, 17 (4), 300-319 DOI: 10.1027/1016-9040/a000102
- Katalog (2021). Dostupno na: Microsoft Word - KATALOG psihodijagnostičkih sredstava.doc (psiholoska-komora.hr)
- Komisija za izradu standarda za pedagoško i psihološko testiranje Američkog udruženja za istraživanja u obrazovanju, Američkog udruženja psihologa i Nacionalnog vijeća za mjerenja u obrazovanju (prir.): Standardi za pedagoško i psihološko testiranje (1992). Zagreb: Educa
- Matešić, K. (2017). Podjela psiholoških testova. Zbornik radova s naučno-stručnog skupa IV kongres psihologa BiH / ur. Gavrić, Miroslav; Sesar, Kristina / Banja Luka, BiH: Društvo psihologa u Federaciji BiH, 2017, 143-159.
- Matešić, K. (2016). Psihodijagnostička sredstva u kliničkoj praksi - analiza stanja i procjena potreba. u *24. godišnja konferencija hrvatskih psihologa - Sažeci priopćenja*. Pokrajac Bulian, A., Miletić, I., Juretić, J., Josip Lopižić (ur.). u *24. godišnja konferencija hrvatskih psihologa - Sažeci priopćenja*. Zagreb: Hrvatsko psihološko društvo, 2016. str. 306-306.
- Matešić, K. (2012). Čestina uporabe psihodijagnostičkih sredstava u Republici Hrvatskoj - Pregled aktualnog stanja. D. Jelčić, F. Tomić, S. Jakobović, A. Zrnić, Aco (ur.). *Radovi zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Požegi*. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2012. str. 161-168.
- Matešić, K. (2010). Aktualno stanje u uporabi psihodijagnostičkih sredstava od strane psihologa zaposlenih u službama socijalnog rada u Republici Hrvatskoj. Psihosocijalni aspekti nasilja u suvremenom društvu - izazov obitelji, školi i zajednici. Ur. Kolesarić, V., Ručević, S., Šinček, D. Osijek: Studij psihologije Filozofskog fakulteta Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku; Društvo psihologa Osijek, 2010, 279-282.
- Matešić, K. (2009). Wechsler-Bellevue skala inteligencije odraslih, Forma I i II. Zagreb: Narodne novine, 1960. *Klinička psihologija*, 2, 1-2; 103-105.
- Matešić, K. (2000). EFPPA Standing Committee for Tests and Testing. EFPPA Standing Committee for Tests and Testing, [meting], London, March, 23. and 24., 2000. *Suvremena psihologija*, 3 (1-2) (2000) 219-220.
- Matešić, K. (1999.). Aktualni problemi testova i testiranja u Republici Hrvatskoj: Rezultati EFPPA-ine ankete. *Suvremena psihologija*, 2, 1-2; 115-126.
- Matešić, K. (1998). Hrvatsko psihološko društvo primljeno je u EFPPA - Europsku federaciju profesionalnih psiholoških udruga. Dublin, 11. srpnja 1997. *Suvremena psihologija*, 1 (1-2) (1998) 171-173.
- Međunarodne smjernice za upotrebu testova. Verzija 2000 (2002). Vijeće Međunarodne komisije za testove (International Test Commission - ITC). *Suvremena psihologija*, 5, (2), 419-447.
- Muniz, J.; Bartram, D.; Evers, A.; Boben, D.; Matešić, K.; Glabeke, K.; Fernandez-Hermida, J. R.; Zaal, J. N. (2001). Testing Practices in European Countries. *European journal of psychological assessment*, 17 (2001), 3; 201-211.
- Očitovanje Međunarodnog povjerenstva za testove o upotrebi testova i drugih mjernih instrumenata u istraživačke svrhe - 10. travnja 2014., v1.2 Završni oblik Dokument broj: ITC-S-TU-20140410 (2014). [Hrvatski prijevod. Dostupno na: itc_brosura.pdf (psiholoska-komora.hr)]
- Psihološka komora (2021.) Dostupno na: Psihodijagnostička sredstva (psiholoska-komora.hr)
- Rogić, A. M. (2017). Odnos različitih oblika učenja u cjeloživotnom obrazovanju nastavnika. *Život i škola*, 63 (2), 13-24.
- Schallmser, Th. (2021). e-mail on 20th December, 2021.
- Vandenbos, G. R. (Ed.) (2016). APA Dictionary of Psychology. APA Dictionary of Psychology, rev. Ed. Washington, D.C.: American Psychological Association.
- WB. Wechslerjeva skala inteligentnosti za mladino in odrasle. Tabele ponediranih ocen (1980). Ljubljana: Zavod SR Slovenije za produktivnost dela.
- Wechslerjev test inteligentnosti za odrasle in mladostnike. Popravljen oblika II. (1970). Priroč-

nik. Ljubljana: Zavod SR Slovenije za produktivnost dela.	Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o psihološkoj djelatnosti (2022). NN 18/2022.
Wechslerov test inteligencije za odrasle i omladinu. Popravljeni oblik II. Priručnik (1980). Ljubljana: Zavod SR Slovenije za produktivnost dela.	Zakon o psihološkoj djelatnosti (2003). NN 47/2003.

Prilog 1. Popis svih testova koje su klinički psiholozi/ginje naveli da ih koriste u svom radu u EFPA anketiranju 2020. ^{*)}

48	MMPI	Minnesota multifazični inventar ličnosti, hrvatsko izdanje
37	WISC-IV-HR	Wechslerov test inteligencije za djecu IV., hrvatski oblik
35	Bender-geštalt	Bender vizualno-motorički geštalt test, drugo izdanje
33	SPM, CPM	Ravenove Standardne i Obojene progresivne matrice
24	PAI	Inventar za ispitivanje ličnosti
22	EPQ-R/A, EPQ-IVE/A	Eysenckov upitnik ličnosti (svi oblici)
20	RSB	Revidirani Beta test
16	KNT	Kognitivni neverbalni test
14	PIE	Profilni indeks emocija
14	WZT	Warteggov test crteža
10	RTČ-P	Razvojni test Čuturić
8	Skad-62	Skala strahova i anksioznosti za djecu i adolescente
8	MHV	Mill Hill test rječnika
8	W-B II	Wechsler-Bellevue test inteligencije za odrasle
7	BDI	Beckov inventar depresije
7	RCFT, WCST, FAS	Reyev test složenog lik, Wisconsin card sorting test, Test verbalne fluentnosti
6	WAIS-IV	Wechslerov test inteligencije za odrasle IV., hrvatski oblik
5	Bentonov test	Bentonov test vizualne retencije
5	TP	???
4	MMPI-201	Takozvani Minnesota multifazični inventar ličnosti 201
4	TN-10	Test nizova
3	PMT	Projektivni test Mozaik
3	WMS	Wechslerova skala pamćenja

Prilog 1. (nastavak) Popis svih testova koje su klinički psiholozi/ginje naveli da ih koriste u svom radu u EFPA anketiranju 2020. *)

2	BYI-II	Beckov inventar za mlade
2	CDI	Inventar depresije za djecu (?)
2	CORE-OM	Clinical Outcomes in Routine Evaluation – Outcome Measure
2	BFQ	Big Five upitnik
2	TSCC	Ljestvica simptoma traume kod djece
2	TSI	Inventar simptoma traume
2	ADOS-II	Opservacijski protokol za dijagnostiku autizma, II
1	AVLT	The Auditory-Verbal Learning Test
1	BAI	Beckov inventar anksioznosti
1	CCII	Crown-Crispov indeks iskustva
1	CTI	Cattellovi kulturalno nepristrani testovi inteligencije
1	D-70	Test Domino 70
1	DISK	DISC personality test
1	FPI	Frajburški inventar ličnosti
1	Gibsono	Gibsonov spiralni labirint
1	Harvardski upitnik za traumu	Harvardski upitnik za traumu
1	KOHS	Kohsove kocke
1	Leiter-3	Leiter International Performance Scale, 3 rd Ed.
1	MMSE	Kratko ispitivanje mentalnog statusa
1	NEPSY	Developmental NEuroPSYchological Assessment
1	PPVT	Peabody slikovni test rječnika - III, hrvatsko izdanje
1	Reynell (stari oblik)	Reynelličina razvojna ljestvica govora
1	Rorschach	Rorschachov Test mrlja
1	SDD	Skala depresivnosti za djecu i adolescente
1	SRPD	???
1	SUO	Skala suočavanja sa stresom za djecu i adolescente
1	TSŠ	Test spremnosti za školu
1	WPPSI-III	Wechsler Preschool and Primary Scale of Intelligence 3 rd Ed.
1	WPPSI-IV	Wechsler Preschool and Primary Scale of Intelligence Fourth Edition

*) Zahvaljujemo dr. sc. Krunoslavu Matešiću (ml.) s Hrvatskog katoličkog sveučilišta u Zagrebu na obradi podataka. *Autori*

Frequency of psychodiagnostic test use by clinical psychologists in the Republic of Croatia in 2020

Abstract: The article presents data on the use of psychodiagnostic instruments by clinical psychologists in the Republic of Croatia, collected as part of an international survey organized by the EFPA Board of Assessment in 2020. The survey was sent electronically to 3669 members of the Croatian Psychological Chamber. Replies were received from 9 male and 118 female clinical psychologists. The final analysis was conducted on 118 completed surveys, as 9 cases did not list any tests. This is the third survey conducted on the same theme with participation by Croatian psychologists, so a partial comparison was conducted with results from the two previous surveys. The article also includes some questions regarding the use of psychodiagnostic instruments in the Republic of Croatia.

Keywords: psychodiagnostic instruments, clinical psychologists, psychological test use, EFPA Board of Assessment

Korespondencija: kmatesic@ffzg.hr

Primljeno: 3. 11. 2021.

Prihvaćeno: 21. 10. 2022.

Online: 29. 11. 2022.